

Ylätaso – asiakkuudesta yliopistoyhteisön jäsenyyteen

Satu Järvinen, Anna-Kaisa Hokkanen, Sara Komulainen ja Katri Jurvakainen

TIIVISTELMÄ

■ Katsausteksti tarkastelee yliopistomaailman tehokkuus- ja suoritusvaatimuksia opiskelijoiden näkökulmasta esitellen niiden vastapainoksi opiskelijoiden luoman hitaan ajattelun tilan: *Ylätaso – keskustelutarja kasvatuksesta* (2018–2020). Ylätaso-hanke on tietoinen pyrkimys pois yliopiston asiakassuhteesta kohti yliopistoyhteisön täysivaltaista jäsenyyttä opiskelija-aktivismiin ja epävirallisen yliopistopedagogiikan kehittämisen kautta.

Avainsanat: *yliopistopedagogiikka, opiskelija-aktivismi, uusliberalismi*

ABSTRACT

YLÄTASO – FROM CUSTOMER MEMBERSHIP TO MEMBERSHIP OF THE ACADEMIC COMMUNITY

■ This review examines neoliberal trends such as efficiency demands and performance claims in university context from students' perspective and introduces discussion series called Ylätaso ('upper level') that students have created to form a space for slow thinking and counter-hegemonic academic culture. Ylätaso project is a conscious endeavour to move beyond the customer role that is given to the students in university towards a plenipotentiary membership of the academic community through student activism and developing informal university pedagogy.

Key words: *university pedagogy, student activism, neoliberalism*

Johdanto

Nykypäivän yliopiston toimintakulttuurin voidaan sanoa ajautuneen kaus perinteisistä akateemisen toiminnan ideaaleista, joita ovat vapaa kriittinen ajattelu ja tutkimus (Filander 2016). Perinteisten ideaalien tilalle on yliopistoon hiipinyt huipukkuuspuhe, joka nostaa yksilöiden ja yhteisöjen tärkeimmäksi tehtäväksi tuottavuuden tavoittelun (Filander, Korhonen & Siivonen 2019). Tuoreen esimerkin kehityssuunnasta on tarjonnut Tampereen yliopisto, joka on Tampere3-yliopistouudistuksen myötä markkinoinut itseään huipukkaan tutkimuksen tekijänä ja Wau!-kokemusten tuottajana. Tampere3 edustaa opetus- ja kulttuuriministeriön uudistushankkeita, joissa korkeakoulun tärkeänä tehtävä pidetään työelämään siirtymisen nopeuttamista ja innovaatioiden kaupallistamista. (Tervasmäki & Tomperi 2018).

Uudistus on räikeä esimerkki uusliberaalista koulutuspolitiikasta, jonka myötä yliopistojen toimintaan on istutettu markkinaehtoisia, yritys-elämästä omaksuttuja johtamisen ja hallinnan käytäntöjä, jotka ovat kaivanneet yliopistojen autonomiaa ja akateemista vapautta. Käytäntöjen omaksumisen taustalla on ollut pyrkimys valjastaa yliopistot elinkeinoelämän välittömän kilpailukyvyyn lisäämisen välineiksi. Markkinaehtoinen johtaminen saa yliopiston toimimaan yrityksen tavoin: sen toimintaa ohjaavat erityisesti tulosodotukset, jotka näyttäytyvät yliopistoyhteisön jäsenille monin eri tavoin. (Filander 2016.) Näiden muutostrendien myö-

tä yliopiston perustehtävä akateemisen sivistyksen, kriittisen ajattelun ja vapaan tutkimuksen tuottajana on uhattuna.

Opiskelijoille yliopiston tulostavoitteellisuus ja työelämälähtöisyys ovat näyttäneet opintojen muuttumisena yhä kapeammiksi ja tehostetummiksi. Kokemuksemme mukaan muun muassa syvällinen keskustelu ja opetuksen arvopohjan sanallistaminen siirretään toistuvasti virallisesta opetuksesta opiskelijoiden vapaa-ajan harrastuneisuuden varaan sillä verukkeella, ettei keskustelulle ole opetussisältöjen puitteissa aikaa. Yliopisto tuntuu kohtelevan opiskelijoita minimimitiedoin ja -taidoin valmennettavina asiakkaina, joiden tehokas, ennakkoon suunniteltu kouluttaminen on yliopiston tuloksellisuuden ja onnistumisen mittari.

Tarkastelemme tässä katsauksessa tapausesimerkin avulla tilannetta, jossa opiskelijakollektiivi irtisanoutui heille annetusta roolista koulutuspalveluiden asiakkaina. *Ylätaso – keskustelusarja kasvatuksesta* (2018–2020) on Tampereen yliopiston kasvatustieteiden opiskelijoista koostuvan ryhmän vetämä hanke, jonka tarkoituksena on tuottaa eräänlaista akateemista antiWau!-toimintaa. Siinä missä yliopiston virallinen opetus näyttää keskittyvän työelämävalmiuksien luomiseen, Ylätaso-hankkeessa pyritään vapaan akateemisen keskustelun elvyttämiseen. Ylätason perusajatuksena on tarjota tila, jossa akatemian jäsenet professoreista opiskelijoihin voivat keskustella tasavertaisina jäseninä aiheista, jotka ovat merkityksellisiä kasvatuksessa ekokriisin aikakaudella. Hankkeessa korostuu tahto hitaan ajattelun kehittämiseen opintoputken suorituspainoiden ja huipukkuuspuheen vastakohtana. Hitaalla ajattelulla tarkoitamme kriittistä, refleksiivistä ajattelua, jolle annetaan tarkoituksellisesti tilaa kypsyä ja muotoutua ajassa. Tällaisella vastahegemonisella toiminnalla Ylätaso-kollektiivi on pyrkinyt vastaamaan yliopistojen kehitystrendeihin liittyviin huoliin.

Yliopiston nykytila

Koulutuspalveluiden tuottamiseen keskittyvät yliopistot toimivat entistä enemmän voittoon pyrkivien yrityksen kaltaisesti. Nyky-yliopistoa värittävät tehokkuusvaatimukset (Filander 2016), innovaatiohankkeet (Tervasmäki & Tomperi 2018) sekä nopeatempoiset trendit ja niiden sanelema kilpailu apurahoista ja työpaikoista (Suoranta & Ryyänen 2016). Korkeakouluista käydyssä julkisessa keskustelussa yliopistojen keskeisimpiin tavoitteisiin on nostettu globaaleilla koulutusmarkkinoilla pärjääminen ja maan elinkeinoelämän kilpailukyvyyn parantaminen. Tämän tavoitteen

saavuttamiseksi yliopistojen kehitystyössä on näkynyt vahva usko tutkimustoiminnan ohjaamiseen ”tutkimuksen kärkihankkeita” kohti. Käytännössä tämä tarkoittaa usein tutkimusrahoituksen osoittamista lähinnä elinkeinoelämän tarpeita palvelevaan soveltavaan tutkimukseen perustutkimuksen kustannuksella. (Filander 2016.) Monet tutkijat ovat kuitenkin kyseenalaistaneet kehityskulun, jossa tutkimustoimintaa ohjataan kärkihankkeisiin perustutkimuksen sijaan (Tervasmäki & Tomperi 2018).

Opetuksen näkökulmasta talouselämän tarpeisiin vastaaminen näkyy opetuksen tavoitteiden määrittelyssä. Opetuksen tavoitteet ovat muokattu vastaamaan OECD:n ja EU:n sanelemiin tavoitteisiin elinkeinoelämää hyödyttävästä elinikäisestä oppimisesta. (Saari 2016). Yliopistojen yhdeksi keskeisimmistä tehtävistä onkin nostettu joustavan ja nopeasti työllistettävän työvoiman tuottaminen (Filander 2016). Opiskelijat pyritään saamaan mahdollisimman nopeasti työmarkkinoille, minkä seurauksena heidän opinnoilleen on asetettava selkeä suunta ja rajat: ”Opiskelija on laitettava turvalliseen ja tarkasti valvottuun laatikkoon, jonka ulkopuolella hän ei voi eikä saa ajatella” (Filander 2016, 5–6). Kun pyrkimyksenä on saada opiskelijat valmistumaan työelämään tavoiteajassa tarkoin rajatuilla minimitiedoilla, opintoihin ei saa sisältyä mitään turhaa eli sellaista ainesta, joka ei ole sellaisenaan työelämään sovellettavissa. Esimerkiksi kasvatustieteiden koulutuksessa turhina näyttäytyvät muun muassa kasvatustieteiden ja sivistystehtävään vahvasti kietoutuvat kysymykset kasvatuksen luonteesta, päämäärästä ja poliittisuudesta sekä näiden suhteesta vallitsevaan ekokriisiin. Kokemuksemme mukaan juuri noiden teemojen käsittely on jäänyt toistuvasti ainoastaan opiskelijoiden oman kiinnostuksen varaan, vaikka niiden pohdinta voisi olla keskeisessä asemassa kasvattajana ja kansalaisena toimimisessa nyky-yhteiskunnassa.

Kun yliopisto-opetuksen tavoitteissa painottuu työelämävalmiuksien tuottaminen, myös kriittisen ajattelun kehittämiseen liittyvät sisällöt jäävät helposti opetuksen marginaaliin. Näin ollen yliopistopedagogiikka uhkaa muodostua standardoivaksi, reflektioimattomaksi pedagogiikaksi, jonka keskiössä on mitattavissa olevien kykyjen ja taitojen kehittäminen. Kun kriittinen ajattelu- ja reflektiokyvyn kehittäminen jäävät tavoiteaikojen ja työelämälähtöisyyden jalkoihin, on vaarana, että yliopistojen kyky tukea yhteiskunnallista toimijuutta ja aktiivista kansalaisuutta heikentyy (Eskelinen, Seppälä & Ryyänen 2019, 79–80). Erityisen huolestuttavaa kasvatuksen ja koulutuksen uusliberaaleissa muutostrendeissä onkin se, että trendit uhkaavat jähmettää itsensä vaihtoehdottomaksi todellisuuu-

deksi: Kun opinnoista karsitaan pois turhana näyttäytyvää kriittistä aines- ta, kuten sivistystehtävään kiinnittyvää ekososiaalista ymmärrystä, opiskelijoiden kriittisen ajattelun valmiudet kehittyvät jatkossa yhä vähemmän. Vastaavasti ilman ajattelun valmiuksia todennäköisyys sille, että yliopistoyhteisön jäsenet kyseenalaistavat markkinaehtoisesti johdetun yliopiston toimintamalleja, pienenee. Vaihtoehdottomuus ajattelumalleissa heikentää yliopiston kykyä toimia maailman tilan tiedostavana ja kriittiseen ajatteluun tähtäävänä autonomisena akateemisena yhteisönä.

Ylätaso – keskustelutarja kasvatuksesta

Vallitsevien kehitystrendien vastapainoksi ja yliopiston sivistystehtävän elvyttämiseksi yliopiston sisällä tarvitaan autonomisia pedagogisia yhteisöjä, jotka kyselevät, ravistelevat ja herättelevät (Värri 2018). Tällaiset yhteisöt voivat toimia siirtymätiloissa yliopiston virallisten rakenteiden rinnalla. Siirtymätilat ovat paikkoja ja epävirallisia rakenteita, joissa voidaan ylläpitää perinteisen akateemisen toiminnan ideaaleja, elvyttää yliopiston perusideaa, tarkastella kriittisesti markkinayliopiston toimintamallien valtavirtaa sekä kyseenalaistaa sen toiminnan taustalta löytyviä arvoja ja peruskomuksia (Filander 2016). Yhtenä esimerkkinä tällaisista tarpeellisista siirtymätiloista voidaan pitää tapausesimerkkiämme Ylätaso-hanketta. Ylätaso on tamperelaisen opiskelijakollektiivin perustama ja ylläpitämä hanke, joka koostuu sosiaaliseen mediaan tuotetusta sisällöstä ja säännöllisesti noin kuukauden välein järjestetyistä keskusteluilloista.

Ylätason toiminnan alkaessa sen tavoitteena oli pysähtyä pohtimaan kasvatuksen ja koulutuksen merkitystä yhteiskunnassa, koska näiden teemojen pohdinta oli opiskelijoiden näkökulmasta jäänyt yliopistoyhteisössä vaille huomiota. Mitattavien suoritusten ja suoraan työelämään sovellettavissa olevien valmiuksien kartuttaminen näytti menevän opinnoissa kasvatuksen arvopohjan ymmärtämisen edelle. Myöhemmin Ylätason toiminnassa alkoi vahvistua ekososiaalisen sivistyksen kehys, mikä johtui osittain Ylätaso-iltojen keskusteluista ja osittain Ylätaso-kollektiivin jäsenten kiinnostuksen kohteiden vahvistumisesta.

Ylätason keskusteluilloissa pureudutaan asiantuntijoiden pitämien alustusten johdolla kasvatuksen ajankohtaisiin kysymyksiin, esimerkiksi ekokriisiä tuottavien rakenteiden tunnistamiseen, aktivismiin osana kasvatusta ja ympäristötunteiden käsittelyyn. Iltojen alustajat ovat Ylätaso-kollektiivin paikalle kutsumia tutkijoita, graduntekijöitä ja asiantuntijoita. Illan alustajat pitävät kukin 5–10 minuuttia kestävän puheenvuo-

ron, joka käsittelee illan teemaa alustajan valitsemasta näkökulmasta. Puheenvuorojen jälkeen ilta jatkuu yhteisellä keskustelulla, johon alustajat ja muut paikallaolijat osallistuvat yhdenvertaisina. Keskustelussa kannustetaan tuomaan esiin myös keskeneräisiä ajatuksia valmiiksi pureskeltujen puheenvuorojen sijaan. Keskustelussa pyritään moniääniseen kokemuksen nimeämiseen ja todellisuuden näkyväksi tekemiseen (ks. myös Suoranta & Ryyänen 2016). Ylätaso-iltojen kantavana periaatteena on ollut turvallisen keskustelutilan ylläpitäminen niin, että kaikilla osallistujilla on yhtäläinen oikeus osallistua iltaan keskustelemalla tai kuuntelemalla. Keskusteluiltoihin on toivotettu tervetulleiksi opiskelijoiden ja yliopiston henkilökunnan lisäksi kaikki kasvatustieteistä kiinnostuneet osallistujat. Ylätason toiminnassa onkin ollut mukana eri elämänvaiheista ja opintosuunnista tulleita keskustelijoita, jotka ovat tuoneet esiin omat näkökulmansa ja kysymyksensä käsiteltävistä teemoista.

Ylätaso on kiinnittynyt osaksi kasvatustieteellistä yhteisöä säilyttäen silti autonomiansa suhteessa viralliseen opetukseen. Näin ollen Ylätaso toimii siirtymätilana yliopiston rakenteiden rinnalla. Ylätason autonomia näkyy muun muassa vapaudessa valita sisällöt ja toimintatavat joustavasti iltojen ja keskustelujen edetessä. Autonomisuus näkyy myös keskusteluiltojen rakenteissa, jotka mahdollistavat keskustelun kulkemisen ennalta määräämättömään suuntaan.

Ylätaso on toiminnallaan luonut tilaa keskustelulle ja hitaalle ajattelulle. Ylätaso ei ole tähännyt vain yksittäisiin keskusteluiltoihin, vaan sen tavoitteena on ollut sivistyksen hidaskumuloituminen pitkäjänteisen ja tulevaisuuteen tähtäävän toiminnan avulla. Illat ovatkin muodostaneet jatkumon, jossa yksittäisten tiedon jakamiseen tähtäävien koulutusiltojen sijaan eri osallistujat ovat kuukausittain saapuneet rakentamaan tilaa yhteiselle ajattelulle, tiedolle ja tietämättömyyden tunnustamiselle. Sen lisäksi, että iltojen teemana on ollut sivistyksestä ja kasvatuksesta keskusteleminen, illat ovat myös toimineet esimerkkinä sivistyneestä kasvatustoiminnasta ja sellaisesta opiskelijoiden järjestämästä pedagogisesta toiminnasta, joka haastaa markkinayliopiston rakenteita ja toimintatapoja. Ylätaso-hanke onkin verrattavissa sosiaalipedagogiseen taistelevaan tutkimukseen, joka on yhtä aikaa osallistuvaa ja osallistavaa, toiminnasta lähtöisin olevaa ja vahvasti (eko)sosiaalisiin kysymyksiin kanta-aottavaa tieteellistä toimintaa (Suoranta & Ryyänen 2016).

Ylätaso-hanke lähti liikkeelle yliopisto-opiskelijoiden rohkeudesta sanoittaa ääneen akateemisen yhteisön puutteita ja rohkeudesta alkaa toi-

mia näiden puutteiden korjaamiseksi. Kyse on yliopistomaailmassa toimivasta kansalaisrohkeudesta, jonka muotoja Teppo Eskelinen, Tiina Seppälä ja Sanna Ryytänen (2019) pohtivat edellisessä Sosiaalipedagogisessa aikakauskirjassa julkaistussa katsauksessaan. Kansalaisuus on Eskelisen ym. (2019) mukaan julkista ja kaikille avointa osallisuutta, joka suuntautuu rakenteiden muuttamiseen ja joka kykenee kriittisyyteen ja reflektiivisyyteen. Kansalaisrohkeuden he taas kuvaavat olevan toimintaa, jossa uidaan vastavirtaan ja rikotaan konventioita. Ylätason opiskelija-aktivismi on pitänyt avoimuutta yllä valitsemalla keskustelulle tiloja, jotka ovat mahdollisuuksien mukaan kaikkien saavutettavissa. Uutena avauksena Ylätaso alkoi tuottaa myös tieteelliseen tietoon perustuvaa sisältöä sosiaalisen median alustoille. Sosiaalisessa mediassa asiantuntijuus jakaantuu avoimemmin käyttäjien kesken, minkä seurauksena käyttäjien on mahdollista purkaa perinteisiä hierarkioita ja rakentaa omaa aktiivista kansalaisuuttaan. Sosiaaliseen mediaan tuotetut reflektiot keskusteluilloista ovat myös mahdollistaneet fyysisten iltojen sisältöjen asettamisen laajempaan kriittiseen tarkasteluun.

Ylätaso-hanke on ollut vahvasti yliopistomaailmassa tapahtuvaa kansalaistoimintaa. Keskusteluilloissa on ollut kyse konkreettisesta, yhteisön tarpeista nousevasta toiminnasta, jota on tuotettu vertaisilta vertaisille. Vuodesta 2018 vuoteen 2020 Ylätaso-kollektiivi toimi opiskelijayhteisön osana, mutta kollektiivin jäsenistä suurin osa valmistui keväällä 2020. Tämän myötä keskusteluillat päättyivät, sillä kollektiivin jäsenet eivät kokeneet enää olevansa osa yliopistoyhteisöä siinä määrin kuin opiskeluaikoina. Ylätaso-kollektiivi jatkaa kuitenkin toimintaansa esimerkiksi ECO-FE2020, Ecofeminism & Education -konferenssin muodossa.

Asiakassuhteesta yhteisön jäseneksi

Ylätason toiminta on esimerkki siitä, millaista akateemista toimintaa yliopistoyhteisön jäsenet voivat ylläpitää nyky-yliopistojen kärkihankkeiden rinnalla. Ylätason keskeisenä mahdollistajana on ollut opiskelijoiden tietoinen pyrkimys vapautua passivoivasta asiakassuhteesta, jota yliopistossa opiskelijoille tarjotaan. Asiakassuhteen sijaan aloimme opiskelijoina toimia yhteisön jäseninä, jotka luovat toiminnallaan akateemista kulttuuria sen sijaan, että olisimme tyytyneet olemaan brändi- ja tehostamistyön kohteina. Ylätaso alkoi rakentaa tilaa, jossa sisältöjen määrän sijaan olennaista oli syvälinen perehtyminen yksittäisiin teemoihin ja moniäänisen, kriittisen keskustelun tuominen julkiseksi, kaikkien yhteisön jäsen-

ten saavutettavaksi. Koimme myös tärkeäksi luoda tilaa, jota eivät määritä kilpailuideologia ja valtahierarkiat vaan jossa osallistujat voivat oppia tavavertaisina yhdessä toisiltaan.

Ylätason toimintaa eivät määrittele virallista opetusta ohjaavat tavoitekriteerit, sillä se toimii virallisen organisaation katveessa, epävirallisen yliopistoyhteisön alueella. Tämä on mahdollistanut hitaan ajattelun kehittymisen ja muun muassa ekososiaalisen sivistyksen kysymyksiin paneutumisen. Ylätaso on myös tietoisesti pyrkinyt antamaan keskusteluissa tilaa hiljaisuudelle ja tietämättömyydelle. Toimintaa ei ole tarkoituksellisesti haluttu muuttaa mitattavaan muotoon eikä toiminta ole koskaan ollut riippuvainen mitattavista tuloksista tai sen tuottamista innovaatioista. Tämän ansiosta se on saanut muodostua tekijöidensä ja akatemian jäsenten näköiseksi autonomiseksi toiminnaksi.

Siitä huolimatta, että Ylätason toiminta ei pyrkinyt tuottavuuteen, se on näyttäytynyt innovatiivisena ja tuottavana ilmiönä. Ylätaso on palkittu Tampereen Korkeakouluyhteisön innovaatiokulttuurin edistämispalkinnolla ja se on esitelty Opettaja-lehdessä (5/2020) toimivana käytänteenä. Tällainen palaute on osoittanut, että Ylätason toteuttama hitaan ajattelun ja akateemisen keskustelun kultivoiminen on pedagogisille yhteisöille paitsi luontaista myös laajasti janottua toimintaa. Samaa päätelmää vahvistavat myös Ylätason yksittäisiltä akatemian jäseniltä saama palaute. Toiminta on herättänyt systemaattisesti kiitosta ja satunnaista ihmettelyä siitä, miten vastaavaa tilaa ei ole ollut aiemmin tarjolla.

Pohdintoja

Vaikuttaa siltä, että Ylätaso on onnistunut luomaan nyky-yliopiston sisälle siirtymätilaa perinteisen akateemisen toiminnan ideaalien elvyttämiseksi ja vastahegemoniselle toiminnalle. Se on mahdollistanut ilmiöiden syvällisen ymmärtämisen, moniäänisen todellisuuden sanoittamisen ja kriittisen ajattelun kehittämisen sen sijaan, että se tähtäisi vain työelämävalmiuksien vahvistamiseen. Ylätaso on osoittanut, että akateemisissa yhteisöissä on tarve epäviralliselle pedagogiselle toiminnalle, johon paikallisen yhteisön jäsenet voivat sitoutua.

Ylätason kaltaisen toiminnan ylläpitäminen vaatii opiskelijoiden aktiivista kansalaisuutta yliopistoyhteisössä ja omaehtoista halua kehittää kriittistä ajattelua virallisen opetuksen ulkopuolella. Tästä näkökulmasta Ylätason toiminta vahvistaa vallalla olevaa käsitystä siitä, että akateemisen keskustelun käyminen on yksilöiden oman harrastuneisuuden ja kiinnos-

tuksen varassa. Vaikka Ylätaso on löytänyt paikkansa virallisen ja epävirallisen yliopistopedagogiikan rajalla, sen toimintaan hakeutuvat yleensä ne, jotka ovat valmiiksi kiinnostuneita oman ajattelunsa haastamisesta. Toisaalta Ylätaso on opiskelijälähtöisenä toimintana onnistunut kiinnittämään osaksi ainejärjestöjen opiskelijatoimintaa. Vastaavaa verkottumista ei kokemuksemme mukaan ole tapahtunut muun vapaa-ajalla tapahtuvan akateemisen toiminnan yhteydessä.

Ylätason tapausesimerkin myötä onkin hedelmällistä kysyä, onko yliopistoyhteisön virallista ja epävirallista toimintaa mahdollista tai tarpeellista yhdistää. Jos akateemisen hitaan ajattelun ja keskustelun toteuttaminen koetaan luontaiseksi osaksi yliopiston toimintaa, olisi myös luonnollista, että opetussuunnitelmissa otetaan kantaa vastaavien ajattelun tilojen rakentamiseen virallisen opetuksen tasolla. Toisaalta, jos siirtymätilojen rakentaminen on yliopiston jäsenten kansalaisrohkeuden varassa, on oleellista pohtia, keneltä akateemisen toiminnan elvyttämiseen tarvittavaa rohkeutta voidaan vaatia ja miten akatemian jäseniä voidaan tukea kulkemaan vastavirtaan. Opiskelijat liikkuvat erilaisilla rajatiloilla yliopiston henkilökuntaa helpommin, mutta erityisesti nykyisten opintoaikojen puitteissa opiskelijoille ei anneta juuri aikaa kiinnittyä yhteisöön ja löytää omaa paikkaansa osana akatemian jatkumoa.

Markkinaehtoisen yliopiston rakenteiden haastamisen voidaan nähdä olevan keskeistä akateemisen toiminnan ideaalien elvyttämiseksi ja yliopiston sivistystehtävän ylläpitämiseksi. Jokaisen akateemisen yhteisön tarpeet ovat kuitenkin erilaiset, minkä vuoksi jokaisen yhteisön täytyy löytää omat siirtymätilansa markkinaehtoisen yliopiston rakenteiden välistä. Ylätason tapausesimerkissä toiminnan viitekehyykseksi muodostui ekososiaalinen sivistys, mutta tuo viitekehys olisi voinut muodostua myös toisenlaiseksi. Ylätaso toimiikin lähinnä esimerkkinä toiminnasta, joka muodostui opiskelija-aktiivien alkaessa selvittää millaista pedagogista toimintaa paikallinen yhteisö tarvitsee yliopiston perinteisten ideaalien elvyttämiseksi.

Lopuksi

Asiakassuhteesta irtisanoutumisella ja akatemian jäsenyyden lunastamisella on ollut merkittävä vaikutus kokemukseemme yliopistoyhteisön jäseninä. Ylätaso-kollektiivin tekemän työn kautta olemme ottaneet vastuun sellaisen akatemian rakentamisesta, joka edustaa meitä tieteentekijöinä ja tiedonjanoisina oppijoina markkinoita edustavan brändi yliopis-

ton huippuopiskelijan roolin sijaan. Vain aidosti elinvoimainen ja reflektiivinen akateeminen yhteisö voi ratkaista nyky maailman ja tulevaisuuden ongelmia. Elinvoima ei kuitenkaan tule hankerahoituksista, pakotetusta kilpailusta tai Wau!-puheesta. Toimiva ja aktiivinen akatemia tarvitsee kaikkien jäsenten sitoutumista yliopistoyhteisön ja -kulttuurin rakentamiseen sellaiseksi, että se palvelee yhteisöä ja yhteiskuntaa.

Kokemuksemme mukaan vastavirtaan toimiminen ja hitaan ajattelun tilojen rakentaminen virallisen opetuksen rinnalle on palkitsevaa ja kasvattavaa. Olemme kokeneet toiminnan innostavana, osallistavana ja vaikuttavana. Lisäksi toiminta on antanut meille voimakkaan kokemuksen yhteisöön kuulumisesta. Ylätaso-kollektiivina kannustamme kaikkia yliopiston jäseniä kansalaisrohkeuteen esimerkiksi etsimällä vapaita tiloja, joissa toteuttaa mielekästä akateemista toimintaa ja rakentaa paikkoja hitaalle ajattelulle. Vain avoin ja yhteisön näköinen keskustelu sekä kokemusten jakaminen laajentavat mahdollisuuksia ja luovat esimerkkejä akateemista yhteisöä elvyttävästä toiminnasta, joka on kaikille avointa ja julkista.

LÄHTEET

- Eskelinen, T., Seppälä, T. & Ryyänen, S. 2019. Kansalaisrohkeus: Tottelemattomia yksilöitä, yhteisöjä, tutkijoita. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* 20, 73–84. DOI: <https://doi.org/10.30675/sa.85915>.
- Filander, K. 2016. Yliopistojen moraalijärjestys ja toimijuuden ehdot — Miten rakentaa vaihtoehtoja vaihtoehdottomuuteen? *Tiedepolitiikka* 41 (2), 9–20.
- Filander, K., Korhonen, M. & Siivonen, P. 2019. Huiputuksen moraalijärjestys. Tampere: Vastapaino.
- Puranen, K. 2020. Keskusteluja kasvatuksesta. *Opettaja* 115 (5), 10.
- Saari A. 2016. Elinikäinen oppiminen ja yksilöivä valta. *Aikuiskasvatus* 36 (1), 4–13. DOI: <https://doi.org/10.33336/aik.88470>.
- Suoranta, J. & Ryyänen, S. 2016. Taisteleva tutkimus. 2. päivitetty painos. Helsinki: Into.
- Tervasmäki T. & Tomperi T. 2018. Koulutuspolitiikan arvovalinnat ja suunta satavuotiaassa Suomessa. *Niin & Näin* 25 (2), 164–200. Saatavissa <https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn182-x2.pdf> (haettu 11.2.2020).
- Värri, V-M. 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Tampere: Vastapaino.